

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITOS

AB VAKARŲ SKIRSTOMŪJŲ TINKLŲ PRIVATIZAVIMO VERTINIMAS

2006 m. vasario 28 d. Nr. 2030-29-112

SANTRAUKA

Žiniasklaidos ir visuomenės susidomėjimas strateginių energetikos įmonių privatizavimu Lietuvoje paskatino Valstybės kontrolę Valstybės turto fonde atlikti veiklos auditą, kurio metu buvo vertinamas akcinės bendrovės Vakarų skirstomųjų tinklų (toliau tekste – AB Vakarų skirstomieji tinklai) privatizavimas.

Valstybinis veiklos auditas buvo atliktas ir valstybinio audito ataskaita „AB Vakarų skirstomųjų tinklų privatizavimo vertinimas“ parengta Valstybės kontrolės 2005-08-09 pavedimo Nr. 2030-29 pagrindu. Rengdami ataskaitą panaudojome informaciją, kurios dalis pagal Valstybės turto fondo valdybos 2005-04-29 sprendimą sudaro Valstybės turto fondo komercinę paslaptį. Atsižvelgdami į minėtą aplinkybę ir siekdami informuoti visuomenę apie pagrindinius valstybės turto privatizavimo aspektus, parengėme valstybinio veiklos audito ataskaitos santrauką, kurioje naudojome informaciją, kuri gali būti teikiama viešosios informacijos rengėjams, platintojams ir kitiems asmenims.

Audito objektas – AB Vakarų skirstomųjų tinklų privatizavimas. Audito tikslas – AB Vakarų skirstomųjų tinklų privatizavimo vertinimas efektyvumo aspektu. Audituojamas laikotarpis – 2002–2003 m., kai kuriais audito klausimais rinkti 2004 m. duomenys.

Įmonė, kurios kontrolinio akcijų paketo privatizavimą vertinome, įkurta reorganizuojant specialios paskirties akcinę bendrovę „Lietuvos energija“. Reorganizacijos pagrindas – Lietuvos Respublikos Seimo 2000-05-18 priimtas Lietuvos Respublikos specialios paskirties akcinės bendrovės „Lietuvos energija“ reorganizavimo įstatymas Nr. VIII-1693. Pagal šį įstatymą iš specialios paskirties akcinės bendrovės „Lietuvos energija“ skaidymo būdu buvo atskirtos ir įsteigtos keturios naujos bendrovės, vykdančios elektros gamybą, perdavimo ir skirstymo veiklą, viena kurių – AB Vakarų skirstomieji tinklai, įmonių registre įregistruota 2001-12-31.

AB Vakarų skirstomieji tinklai yra elektros energijos skirstomojo (t.y. vidutinės ir žemos įtampos linijų ir transformatorinių pastočių) tinklo savininkė. Pagrindinė įmonės veikla yra elektros energijos skirstymas vidutinės ir žemos įtampos tinklais ir elektros energijos tiekimas (pardavimas) vartotojams centrinėje ir vakarinėje Lietuvos teritorijoje. Didžiausią įmonės pajamų dalį sudaro elektros energijos pardavimas (2002 m. – apie 95%, o 2003 m. – apie 99% visų pajamų), kitos pajamos yra gaunamos už kitas paslaugas ir iš finansinės ir investicinės veiklos. Pagal 2003 m. sausio 1 d. duomenis įmonė turėjo 656 tūkst. abonentų (iš jų apie 96,7% gyventojai), su kuriais buvo sudariusi elektros tiekimo sutartis. 2004 m. sausio 1 d. duomenimis abonentų skaičius padidėjo iki 660 tūkst. (iš jų 96,6% gyventojai)¹.

Auditas atliktas audito subjekte – valstybės įmonėje Valstybės turto fonde (toliau tekste – Turto fondas), įmonės kodas 110073154, įmonės buveinė Vilniaus g. 16, Vilnius. Turto fondas pagal Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatymą įgaliotas privatizuoti valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą ir kontroliuoti privatizavimo sandorių vykdymą tol, kol bus įvykdytos visos sandorio sąlygos. Turto fondo valdymo organai yra valdyba ir vadovas. Turto fondo vadovą, suderinusi su Ministru Pirmininku, skiria ir atleidžia Turto fondo valdyba. Turto fondo vadovu, generaliniu direktoriumi, nuo 2000-11-20 paskirtas Povilas Milašauskas.

Duomenys audito metu apie audituojamą objektą buvo renkami:

- nagrinėjant privatizavimą reglamentuojančius teisės aktus,
- pokalbių metu su Turto fondo darbuotojais,
- nagrinėjant su AB Vakarų skirstomųjų tinklų privatizavimu susijusius dokumentus – posėdžių protokolus, finansines ataskaitas, raštus, pažymas ir kitus dokumentus,
- pokalbių metu ir teikiant raštus (paklausimus) Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai, Ūkio ministerijai, Europos teisės departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos. Iš šių subjektų Valstybės kontrolė gavo atsakymus auditui svarbiais klausimais.

Audito įrodymai buvo renkami taikant skaičiavimo, tikrinimo (dokumentinio), apklausos ir analitinės procedūras.

Renkant audito įrodymus, buvo laikomasi nuostatos, kad Turto fondo, Ūkio ministerijos ir kitų subjektų, su kuriais bendravome audito metu, pateikti dokumentai yra teisingi, o jų kopijos visiškai atitinka originalus.

AB Vakarų skirstomųjų tinklų privatizavimo programą kartu su AB Rytų skirstomųjų tinklų privatizavimo programa Valstybės turto fondas paskelbė 2003 m. liepos mėn. Informaciniame privatizavimo biuletenyje Nr. 12 (284).

---

¹ Duomenys paimti iš internetiniame puslapyje <http://www.vpk.lt/lt/index.php?fuseaction=registry.view&id=1312> skelbiamų 2003–2004 metų AB Vakarų skirstomųjų tinklų metų prospektų-ataskaitų, kurias įmonė teikė Vertybinių popierių komisijai.

AB Vakarų skirstomųjų tinklų privatizavimas buvo užbaigtas 2003 m. gruodžio 19 d., su 9-ių fizinių asmenų grupės konsorciumu ir konsorciumo įsteigta ir jų kontroliuojama įmone UAB „NDX Energija“ pasirašius AB Vakarų skirstomųjų tinklų valstybei nuosavybės teise priklausančių akcijų pirkimo pardavimo sutartį. Pagal šią sutartį konsorciumas už privatizuojamus 77% bendrovės akcijų sandorio užbaigimo dieną (2003 m. gruodžio 23 d.) sumokėjo 539 845 586, 56 Lt².

AUDITO IŠVADOS

1. Valstybinio audito metu nustatyti faktai ir aplinkybės rodo, jog AB Vakarų skirstomieji tinklai nebuvo tinkamai parengti privatizavimui:

1.1. pripažinus netekusiu galios Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003-06-25 nutarimą Nr. 801 „Dėl valstybės turto investavimo ir įstatinio kapitalo didinimo“, AB Vakarų skirstomieji tinklai privatizuota jai neperdavus 28 247 993 Lt vertės bendrovės veikloje naudojamo turto, iš kurio 16 092 371 Lt vertės turtas priklauso valstybei. Šiuo metu nei Ūkio ministerija, nei Valstybės turto fondas neturi duomenų apie dabartinius minėtą valstybės turtą apskaitančius, valdančius ir naudojančius subjektus;

1.2. Turto fondo ir konkurso komisijos veikla lėmė, kad nebuvo perkainuotas ir tiksliai apskaitytas privatizuojamos įmonės AB Vakarų skirstomųjų tinklų ilgalaikis materialusis turtas, taip neužtikrinant tikslios ir patikimos informacijos apie privatizuojamą įmonę, o tai yra būtina skaidraus privatizavimo sąlyga;

1.3. AB Vakarų skirstomųjų tinklų verslo sąlygas pagerinanti reguliacinė veiklos aplinka, daranti įtaką ir bendrovės akcijų vertei, buvo nustatyta tik privatizavus įmonę, 2004-07-01 Lietuvos Respublikos Seimui priėmus Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymą Nr. IX-2307, nors tokia aplinka, siekiant maksimalaus privatizuojamo objekto vertės ir privatizavimo skaidrumo padidinimo, turėtų būti sukurta iki objekto privatizavimo.

2. AB Vakarų skirstomųjų tinklų privatizavimo programoje nustatytos sąlygos ir kvalifikaciniai kriterijai:

2.1. galimai apribojo potencialių įmonės pirkėjų skaičių ir privatizavimo konkurse neleido toliau dalyvauti dviems subjektams;

2.2. leido įmonės kontrolinį akcijų paketą potencialiam pirkėjui įsigyti per specialiai tam 2003-04-29 įsteigtą, jo kontroliuojamą, ribotos civilinės atsakomybės privatų juridinį asmenį UAB „NDX energija“, nenustačius reikalavimų šio asmens įstatinio kapitalo, jo turto ar apyvartos dydžiui, nuo kurio priklauso ir bendrovės atsakomybės ribos;

² Valstybės įmonės Valstybės turto fondo internetiniame puslapyje http://www.vtf.lt/lt.php?show_content_id=27 pateikiama informacija.

2.3. leido naujiesiems privatizuotos bendrovės savininkams daugiau kaip 100 kartų sumažinti privatizuotos bendrovės įstatinį kapitalą. Priėmusi tokį sprendimą bendrovė prisiėmė įsipareigojimus akcininkams išmokėti daugiau negu 401 mln. Lt.

3. Naujieji privatizuotos bendrovės savininkai vykdo sutartinį įsipareigojimą išsaugoti ne mažiau kaip 70 % (septyniasdešimt procentų) privatizuotoje įmonėje užimtų darbo vietų (darbuotojų) skaičiaus, tačiau įsipareigojimus investuoti į įmonę pagal sutartyje nustatytą planą vykdo tik iš dalies, nes akcijų pirkimo pardavimo sutarties nuostatos, reglamentuojančios investicijas, yra deklaratyvios.

REKOMENDACIJOS

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybei.

Vyriausybė 2003-07-14 nutarimu 905 pritarė AB Rytų skirstomųjų tinklų privatizavimo programai ir nustatė šios bendrovės kontrolinio akcijų paketo pradinę pardavimo kainą, o 2004-03-09 nutarimu Nr. 262 AB Rytų skirstomųjų tinklų privatizavimo programos įgyvendinimą nutraukė. Atsižvelgiant į po AB Rytų skirstomųjų tinklų akcijų paketo pradinės pardavimo kainos nustatymo sekusius veiksnius: ilgalaikio materialaus AB Rytų skirstomųjų tinklų turto perkainavimą (1,75 mlrd. Lt (3,6 karto) didesne verte) ir į reguliacinės įmonės veiklos aplinkos pagerinimą Lietuvos Respublikos Seimo 2004-07-01 priimtu Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymu Nr. IX-2307, AB Rytų skirstomųjų tinklų privatizavimo atveju Valstybės kontrolė rekomenduoja peržiūrėti nustatytą šios bendrovės akcijų paketo pradinę pardavimo kainą.

2. Lietuvos Respublikos ūkio ministerijai.

Spręsti klausimą dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003-06-25 nutarime Nr. 801 „Dėl valstybės turto investavimo ir įstatinio kapitalo didinimo“ nurodyto privatizuojamai įmonei neperduoto valstybei nuosavybės teise priklausančio 16 092 371 Lt vertės turto apskaitos, jo valdymo, naudojimo ir disponavimo juo teisių sutvarkymo.

3. Valstybės įmonei Valstybės turto fondas.

Privatizuojant svarbius infrastruktūros ir dominuojančius ūkio šakų objektus, svarstyti tikslingumą:

- nustatyti privatizavimui rengiamų įmonių turto rinkos vertę ir jos įtaką privatizuojamų akcijų vertei, siekiant tikslios ir patikimos informacijos apie privatizuojamą įmonę pateikimo;
- objekto privatizavimo programos sąlygose nustatyti apribojimus privatizuotų įmonių įstatinio kapitalo mažinimui;
- objekto privatizavimo sąlygose, kai privatizuojamą objektą leidžiama įsigyti per kontroliuojamą įmonę, nustatyti reikalavimus tokios įmonės įstatinio kapitalo, turto ir (ar) jos apyvartos dydžiui.

Veiklos audito 3-ojo departamento direktorė

Romualda Masiulionienė

Vyriausiasis valstybinis auditorius

Gytis Andrulionis